

pia, dòrmia, mòvia etc.) *plàcia* es deuria en *-ia* a la influència jurídic-notarial (per frases freqüents com *placeat principi ut...*, *placeat scire, placeat vobis...*), propagada gràcies al desig d'evitar ambigüitats amb el substantiu *plaça*. Aquell el tenim no sols en Eiximenis (p. ex. «ha *plagut* a la vostra devoció --- moure a mi --- senyora, *plàcia* a vós --- agats a mi per escusat», *Dones*, 7.12, 16), sinó que l'*InuLC* en docs. perpinyanencs (o altres ross.) solament troba 13 casos de la 3.ª persona *plàcia* en docs. compresos entre 1318 i 1400, més un de Tuïr de 1310, i un de Bna. de 1317.

Després de l'Edat Mitjana es propaga la forma *plaga, plagui*, rigorosament anàloga; però a Menorca se sent encara l'antiga, almenys en l'estil piadós: «*Plàcia* a Déu, qu' anem a la glòria; / *plàcia* a Déu que tots hi anem; / *plàcia* a Déu, aixís sia», Camps Merc, *Folk. Men.* I, 8. I encara se'n serví Verdager en un escrit juvenil del mateix estil, si bé en una forma que ja tira cap al recent *plagui*: «Ara aquet Sanchristo que, rosat ab sos patons, rebí --- ab l'intent de no despenjar-me'l may un punt, lo porto sobre mon pit, perquè li *placi* inspirar-me en ma darrera hora», carta de 1871 parlant a MrnAguiló de la mort de la seva mare (*Epistolari*, ed. Casac. I, 98.13f.).

El resultat fonètic *plaer* restà fins avui amb caràcter de substantiu abstracte. Al costat d'aquesta variant apareix també força aviat la forma contracta *pler*: «un crestià havia un sarrahí en qui molt se fiave, e al qual feya molts de *plers*», Llull (*Merav.*, *NCl.* II, 98). Molt sovint en locucions que tendeixen a estereotipar-se, *haver pler*, *venir de pler*, *fer o estar a pler*, *anar a pler* o *a pleret*, *ho farà amb pler*. «Yo voltia, si a vós venia de *plér*, que vós m'asperassats», Reixac (*Questa*, 22.2); «de mal d'altre no hages *pler*, / car moltes veus vaxell sencer / se fen e-s trenca», Turmeda (*Amon.*, v. 305, *NCl.* x, 155.17). Avui «a *ple*: a gusto, cómodament», eiv. (PzCabrer.); Benasc «anem *apllé*: «vamos despacio»; «mincha *aplleret*, ta no escanà-te», Ferraz (23). Notablement, entorn del Pallars es manté la forma no sincopada, més popularment del qual esperaríem. A la Vall d'Aneu es vacilla «*aplaé*: despacio, tranquilo», però també «*estoy aplé*: estoy tranquilo», «*aplaeret*: despacito, con cautela, con reserva» Pol. (*Aneu*, p. 9). A Àreu també vacillen *se bestéjz a plé* o bé a *plajé* (1933); però a Farrera *se bestéjz mol a plajé*; a Tavascan *féu a playé* 'pugeu a poc a poc' (1933-4). A la Vall d'Ager «*plaheret a plaheret*: poc a poc», Porcióles (*Folk. d'A.*, 38). «Ho farà *amplé*» és la fórmula cortesa de dir 'amb molt de gust' a l'Alta Cerdanya (Bolquera, 1959). Però que continuava tenint vitalitat en la llengua escrita de la Renaix., ens ho mostra no sols un escriptor distingit com Ruyra (amb el seu poema *El País del Pler*, i amb bastants passatges de les seves obres) sinó també l'estil popular d'Abdon Terrades: «si sols ilusoris / els nostres cants són, / els *plers* que ens procuren són realment bons» (1840, *Lo rei Micomicó*, *Teatre anterior a Pitarra*, ed. Bàrcino 1928, p. 192).

I arriba fins a Benasc: a *plé* 'despacio' («marça més a *plé*, que no te pueco seguí»), 'a gusto, con comodi-

dad': «ara que t'hen fetó el llit te trobaràs a *plé*», «la yegua vieja tic *mal a plé*, perque a minçau massa», a *plerét* 'despacito', «en voz baja», «marçán a *pleret* hi vem posà un quarto d'hora», «xarra a *plerét* ta no despartà-lo» (Ballarín, *Dicc. Ben.*, p. 47).

L'imperfet és normalment *plàia*, però modernament, sobretot en el NE., *plavia* (Emp., Gir., Gxa.): «moltes conexens y consuetuts que al aplec dels francesos li *plavia* de refrescar», MrnVayreda (*Puny.*, I, 50 (46)).

DERIV.: *Placebo* [1586] mall., pres de *placēbo* 'jo plauré' frase del b. llatí curialesc. Anàlogament *place-mus*, en ll. 'plaem, agradem'; *placemeria*; *plācet* [1534; Lab.], pròpiament 'li plau, ho aprova' (el sobirà o l'autoritat). *Plācid* [-ido, Belv.], pres del ll. *placīdus*; *placidesa*, *placiditat*.

Placēvol [1617, MAgustí], calc de l'it. *piacēvole* 'agradable' [Boccaccio]; no circulà comunament fins als escr. Renaix. i els diccs. no el registraren fins a Belv. que el dóna com a antic (el *Dfa.* l'exclou, ço que sembla excessiu, per més que no sigui mot ben genuí, car no està mal adaptat, té un matís propi, i fou usat per bons escriptors); és possible que ja es trobi en antigues adaptacions o traduccions d'italians, per més que no és mot dantesc, i els monjos de St. Cugat traduïren per *plaent* (*NCl.* II, 151) el *piacevole* boccaccesc.

«Així, sens adonar-me'n mes hores s'esmunyan / en quietut *placēvola* que may tinguera fi», *Atlàntida* esborrall de 1867 (I, 53b; estrofa canviada en les edicions de 1877 i 1878),² potser la iniciativa de l'ús fou de Verdager al qual l'atribueix el *Dag.* sense donar-ne cites, però sí del seu coetani Riera i Bertran; de tota manera el veig en «una nit del *placēvol* mes d'octubre» en poesia de Salvador Estrada en el primer any dels *J. Flo.* (1859, p. 103); «Fora el ressó de les cascaes que remolaven a nostres peus, la quietud era absoluta, no sortint de les boscúries més que les remors *placēvoles* de les nits calmes», MrnVayreda (*Puny.*, I, xx, 305 (236)); «varen dir-ho --- amb un somris tan *placēvol!*», Ruyra (*La Parada*, 26); algú ho canvià més en *plactvol* («és ben *placivola* la tarde», Vergés Paulí, *Espurnes* v, 177).

Formació paral·lela, però antiquada, és *plāible*, mot predilecte d'Ausiàs Marc (xcviii, 24; c, 127); «no passa molt que m'és dolor *plāible* xciv, 84), i ja usat no sols per Arnau de Vilanova sinó en algun doc. del S. XIII, com a terme mercantil «venem --- per preu *plāible*, ço és a saber per miça ---», doc. ribag. de 1290 (MDuque, *Ovarra*, 186.8); «feya demandes, / cert, impossibles: / menjàs *plāibles*, / dels que's cohien, / no li plahien: / tant fastijosa, / com desdenyosa / e delicada», JRoig (*Spill*, 2456).

Tingué un paral·lel en llengües germanes: en cast. antic *plazible*: «non avia frío nin calentura nin ninguna cosa que les pudiese empecer: todas las cosas, *plazibles* e alimpiadas e guardables ---», en la trad. lleonesa del *Purgatori de St. Patrici* (S. XIII, ms. S. XIV, segons *Homen. MzPi.* II, 231); «mis obras --- conozco a vos ser *plasibles*, e que vos delectaes en fazer ditados» (ms. L, però *apacibles* en B), «euphonía siquiera